The Settlement adjacent to Kalniškė Hillfort

In 2015, six trenches (a total of 336.5 m^2) were excavated at a future road site on the SE edge of the settlement adjacent to Kalniškė Hillfort (Fig. 2) and 1070 m^2 were surveyed at the future road site on the periphery of the protected territory and beyond its boundaries (Figs. 1, 3, 4). A total of 17 storage pits and seven postholes (Figs. 5–6) were recorded during the excavation and survey. Based on the pottery found in the pits it was determined that the population on the periphery of this settlement was the greatest during the mid-1st–early 2nd millennium, but the small sherds of hand thrown pottery (Fig. 7) found in storage pit 20 allow one to assert that this site was also inhabited during the 10th–14th centuries.

Klaidas Perminas

Tolesnės *Poys* pilies liekanų paieškos

2015 m. buvo tęsiami žvalgomieji tyrimai spėjamos kuršių piliavietės *Poys* vietoje, Klaipėdos miesto savivaldybės teritorijoje, tarp Liepų ir Pievų gatvių.

XIII a. šaltiniuose (Kuršo žemės pietinių sričių dalybų 1253 ir 1291 m. aktuose, Kuršo vyskupo ir Livonijos ordino magistro susitarimuose dėl Šv. Mikalojaus bažnyčios Memelyje 1258 m.) minima nemažai kuršių gyvenviečių ir pilių, kurių dalis iki šiol nėra lokalizuota. Viena tokių yra *Poys* pilis. Rašytiniuose šaltiniuose ji įvardijama kaip pilies apygarda (lot. *castellatura*, vok. *burchsukunge*, 1253 m.) ir pilis (lot. *castro*, 1291 m.). Iš dokumentų galima aiškiai suprasti, jog ši pilis yra buvusi dabartinio Klaipėdos miesto apylinkėse, tuometinėje kuršių Pilsoto žemėje.

Tirta vieta yra Klaipėdos miesto savivaldybės teritorijoje, dešiniajame Dangės upės krante, jos vingyje, už maždaug 600 m (matuojant nuo centrinės dalies) į ŠV nuo Liepų gatvės tilto per minėtąją upę. Iš Š, R ir P pusių piliavietę supa Dangės upė, iš V pusės yra įmonės UAB „Vakarų medienos grupė“ ir UAB „Betono mozaika“ pastatai. Maždaug 600 m į R, kitoje Dangės upės pusėje, aukštumoje yra Šaulių kaimas, su kuriuo istoriografijoje hipotetiškai buvo siejama *Poys* pilies vieta. Iki šiol Šaulių kaimo aplinkoje jokių piliavietėms būdingų struktūrų ar archeologinių radinių neaptikta.

Autoriaus tyrinėjamą objektą (spėjamą *Poys* piliavietę) sudaro 3 dalys (1 pav.). Centrinė dalis yra labiausiai įtvirtinta 20–40 m pločio vandens grioviu. Ji apie 310 m ilgio, 160 m pločio, čia ir toliau matuojant vidinėje griovio juosiamoje dalyje. Jos viduje yra užpelkėjusi apvali apie 90 m skersmens kūdra. Š apie 230 m ilgio, 190 m pločio dalis įtvirtinta mažesniu, iš dalies sunykusiu vandens grioviu. P apie 320 m ilgio, 200 m pločio dalis preliminariai traktuotina kaip priešpilis.

Bendras komplekso ilgis ŠV–PR kryptimi sudaro apie 1 km, plotis ties plačiausia vieta – apie 320 m. Piliavietės centrinė ir Š dalys sudaro geometriškai taisyklingą, beveik simetriško, truputį „suploto“ iš P pusės ovalo formą. P dalis dėl vietos reljefo ypatumų yra kiek ištęsto trikampio formos, kurio pagrindas remiasi į centrinę piliavietės dalį, o smaigalys „įsispraudžia“ tarp Dangės upės kilpos ir aukštumos V dalyje.

Tyrimai šiame objekte vykdyti 2013–2014 m. (*ATL 2013 metais*, V., 2014, p. 79–83; *ATL 2014 metais*, V., 2015, p. 101–105). 2015 m. žvalgomieji tyrimai vykdyti spėjamos piliavietės centrinėje dalyje, juosiamoje plačiojo grio-

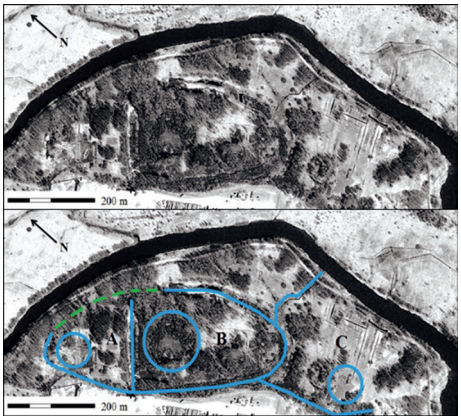

1 pav. Piliavietės struktūra palydovinėje 2013 m. nuotraukoje. K. Permino brėž.

Fig. 1. The structure of the castle site in the satellite image of 2013

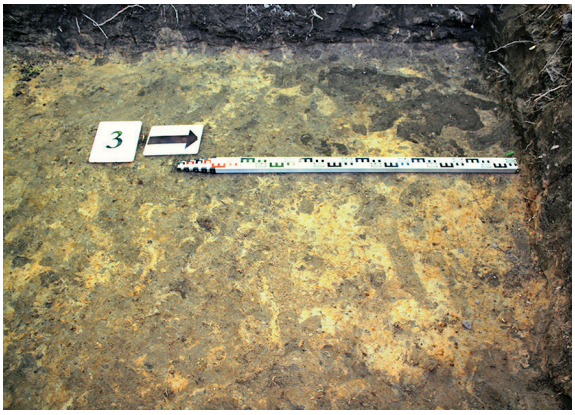

2 pav. Ovalo formos dėmė ir juodos dėmės, kuriose rasta šlako, šurfe 3. K. Permino nuotr.

Fig. 2. Oval shaped spot and black stains where some slag pieces were found in test pit 3

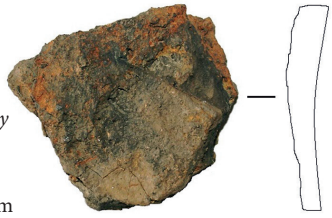

3 pav. Lipdytos keramikos šukė iš šurfo 1. K. Permino nuotr.

Fig. 3. A hand built pottery sherd from test pit 1

vio (1 pav. – B), viena perkasa kasta tarp šio griovio ir Dangės upės. Vienas šurfas kastas Š piliavietės dalyje (1 pav. – A). 2015 m. tyrimų vietos pasirinktos remiantis perspektyviausiomis laikytomis 2013 ir 2014 m. tyrimų vietomis – ten, kur rasta neabejotinai antropogeninės kilmės struktūrų bei geležies amžiaus keramikos. Tyrimų vietoms žymėti buvo naudojamas 2014 m. suskirstymas plotais (plotai A–G). 2015 m. buvo ištirtas 100 m² plotas – 4 šurfai po 9 m² (plotai D, E, G), vienas 4 m² dydžio šurfas Š spėjamos piliavietės dalyje, 3 perkasos po 10 m² (plotai C, D ir griovio išorėje) ir viena 30 m² dydžio perkasa (plotas ir F).

Žemės paviršius 2015 m. tirtose vietose svyruoja nuo H_{abs} 1,15 m (perkasa 2) iki H_{abs} 1,58 m (šurfas 2, perkasa 3). Kultūrinių įvairių laikotarpių sluoksnių aptikta visose tirtose vietose. Jis yra nuo 30 cm iki 60 cm storio, neskaitant dirvožemio. Didžiojoje dalyje šurfų ir perkasų aptiktos struktūros (dėmės, linijos, kuolavietės grunte), kurios negali būti natūralios kilmės, kadangi sudarė struktūras, buvo sistemingai geometriškai išsidėsčiusios – ovalo formos kontūrais arba tiesiomis linijomis (2 pav.). Šurfe 1 aptiktame kultūriniame sluoksnyje rasta lipdytos keramikos šukė (3 pav.). Būtent šiame sluoksnyje 2013–2014 m. tyrinėjimų metu rasta apžiestos keramikos šukių bei šlako gabaliukų, todėl šio sluoksnio datavimas sietinas su geležies amžiaus laikotarpiu.

Seniausi radiniai aptikti 2015 m. tyrimų metu – tai titnaginis skaldytinis (perkasa 4), retušuota nuoskala (šurfas 10; 4 pav.), grandukas (šurfas 3; 5 pav.), skaldytinio žievės nuoskala. Jie datuojami mezolito pabaiga – neolito pradžia. Kartu su 2014 m. ne tyrimų metu rasta retušuota nuoskala šie radiniai rodo, jog tiriama vieta žmonėms buvo patogi gyventi nuo seniau-

0 2 cm

4 pav. Retušuota titnaginė nuoskala iš šurfo 1. K. Permino nuotr.

Fig. 4. A retouched flint flake from test pit 1

0 3 cm

5 pav. Titnaginis grandukas iš šurfo 3. K. Permino nuotr.

Fig. 5. A flint spokeshave from test pit 3

6 pav. Geležies rūdos gavybos vieta (?) perkasoje 4. K. Permino nuotr.

Fig. 6. The iron ore extraction site (?) in trench 4

sių laikų. Apie žmogaus veiklą akmens amžiuje šioje vietovėje iki šiol nebuvo jokių duomenų.

Tai, jog žmonės čia gyveno geležies amžiuje, rodo ne tik minėta lipdytos keramikos šukė, bet ir 9 geležies šlako gabaliukai bei perkasoje

0 2 cm

7 pav. Trikojo indo kojelė. K. Permino nuotr.

Fig. 7. The foot from a tripod vessel

8 pav. Vestervaldo tipo keramikos šukė iš šurfo 2. K. Permino nuotr.

Fig. 8. The Westerwald pottery sherd from test pit 2

0 2 cm

4 aptikta galbūt su geležies gavyba susijusi vieta (6 pav.).

Šioje vietoje gyventa ir XVI–XVII a. – tai rodo tokie radiniai kaip trikojo indo kojelė ar Vestervaldo keramikos šukė (7, 8 pav.), taip pat neglazūruota ir glazūruota žiesta keramika. Matyt, šiuo laikotarpiu vyko stiprūs žemės judinimo darbai, nes sluoksniai yra permaišyti – pvz., titnaginis skaldytinis perkasoje 4 rastas aukščiau nei XVI–XVII a. radiniai. Jei šioje vietoje ir buvo geležies amžiaus struktūrų, bent jau perkasos 4 aplinkoje jos greičiausiai sunaikintos naujaisiais laikais statant pastatus. Vieno pastato žymės aptiktos būtent perkasoje 4 (9 pav.). Analogiška situacija fiksuota ir perkasos 1 vietoje, kur ieškota spėjamo piliavietę juosusio pylimo liekanų – jei jų čia būta, jos sunaikintos naujųjų laikų užstatymo (10 pav.).

2015 m. iššvalgius centrinį ir išorinį griovius, galima teigti, jog jie yra antropogeninės kilmės (skiriasi jų plotis ir gylis, lyginant su šalia tekančios Dangės upės) (11 pav.).

9 pav. Užstatymo žymės perkasoje 4. K. Permino nuotr.

Fig. 9. Signs of a structure in trench 4

10 pav. Užstatymo žymės perkasoje 1. K. Permino nuotr.

Fig. 10. Signs of a structure in trench 1

11 pav. Išorinio griovio vidurys 65 cm gylyje. K. Permino nuotr.

Fig. 11. At a depth of 65 cm in the middle of the inner ditch

2015 m. tyrimų metu aptikti radiniai datuojami V–III tūkst. pr. Kr., geležies amžiaus laikotarpiu ir XV–XX a. pradžia. Rasti geležies šlako gabalai taip pat rodo, jog šioje vietoje vyko žmogaus veikla geležies amžiuje. Nėra žinoma jokių istorinių šaltinių, kurie rodytų, jog istoriniais laikais tiriamoje vietoje būtų buvusi geležies apdirbimo vieta.

2015 m. tyrimų metu centrinę piliavietės dalį juosiančio gynybinio griovio aplinkoje 10–15 m atstumu nuo griovio iškasti šurfai 3, 4 ir perkasos 1–3, kaip ir kai kurie šurfai ir perkasos, iškasti netoli griovio 2013–2014 m., nerodo, jog šis griovys – upės senvagė. Čia kastose vietose neaptikta upių priekrantėms būdingų sąnašų, vandens augmenijos, moliuskų liekanų, dumblo sluoksnių ir panašiai.

2015 m. žvalgomieji tyrimai nepaneigia įvairiais šaltiniais grindžiamos autoriaus nuomonės, jog šioje vietoje lokalizuotina XIII a. dokumentuose minima kuršių pilis *Poys*. Maža to, trečiasis tyrimų sezonas rodo, jog ši vietovė buvo apgyvendinta įvairiais istoriniais laikotarpiais, galbūt nenutrūkstamai iki XX a. vidurio.

The Further Search for the Remains of *Poys* Castle

In 2015, the investigation continued at the site, between Liepų and Pievų Streets in the city of Klaipėda, of the conjectured Curonian castle of *Poys*. A field evaluation was conducted in the central part of the conjectured castle site, one trench was excavated between the wide ditch encircling this central part and the River Dangė (Fig. 1B), and one test pit was excavated in the N part of the castle site (Fig. 1A).

Five test pits and four trenches (a total of 100 m^2) were excavated during the investigation. A 30–60 cm thick cultural layer from various periods was discovered at every location investigated. Regular structures (stains, lines, and stake holes) (Fig. 2) were found in the bulk of the test pits and trenches. These structures should be considered signs of a cultural layer. Some of them are signs of 16th–18th-century development (Figs. 9, 10). The flint finds, the oldest 2015 finds (Figs. 4, 5) date to the Late Mesolithic–Early Neolithic. The Iron Age hand built pottery (Fig. 3), pieces of iron slag, and the possible iron ore extraction site discovered in trench 4 (Fig. 6) attest to human activity at the investigated object. Such finds as a foot from a tripod vessel (Fig. 7) and a sherd of Westerwald pottery (Fig. 8) as well as unglazed and glazed hand thrown pottery reflect the Early Modern period. Buildings from the latter period, which were the cause of previous cultural layers being disturbed, and possible structures were recorded in trenches 1 and 4. In 2015, the central and exterior ditches were surveyed, which showed that the ditches were of anthropogenic origin (their width and depth differing from the nearby River Dangė) (Fig. 11).

Evelina Simanavičiūtė,
Gintautas Zabiela

Liūdiškių piliakalnio papėdės gyvenvietė

2015 m. birželio–liepos mėnesiais buvo pratęsti Liūdiškių piliakalnio papėdės gyvenvietės (Anykščių r., Anykščių sen.) (UK 24540) archeologiniai tyrimai, pradėti 2009 m. ir vykdyti 2010 m. (*ATL 2009 metais*, V., 2010, p. 82–88; *ATL 2010 metais*, V., 2011, p. 93–96). Tyrinėjimų tikslas buvo baigti tirti būsimos mašinų stovėjimo aikštelės vietą šalia plento Anykš-